www.wordlyknowledge.uz Volume: 1, Issue: 2, 2023

ASALARI OILASINI QISHLOVGA TAYYORLASH

Kattaqulova Baxtigul Abduxoliq qizi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalari universiteti Toshkent filiali magistranti.

Annotatsiya: Ushbu maqolada, asalarilar oilasini qishlovga tayyorlash haqida fikr va mulohazalar yuritiladi. Ming yillar oldin mavjud bo'lgan qadimiy amaliyot bo'lgan asalarichilik nafaqat bizni asal bilan ta'minlaydi, balki son-sanoqsiz o'simlik turlarining omon qolishini ta'minlab, changlatishda muhim rol o'ynaydi. Mas'uliyatli asalarichilar sifatida, ayniqsa, ekologik muammolar va o'zgaruvchan iqlim sharoitida asalari oilalarini ochlikka tayyorlash bizning burchimizdir.

Аннотация: В данной статье изложены мысли и мнения по поводу подготовки пчелиной семьи. Древняя практика, насчитывающая тысячи лет, пчеловодство не только обеспечивает нас медом, но также играет важную роль в опылении, обеспечивая выживание бесчисленных видов растений. Как ответственные пчеловоды, мы обязаны подготовить пчелиные семьи к голодной смерти, особенно перед лицом экологических проблем и изменения климата.

Abstract: In this article, thoughts and opinions about preparing a colony of bees are kept. An ancient practice dating back thousands of years, beekeeping not only provides us with honey, but also plays an important role in pollination, ensuring the survival of countless plant species. As responsible beekeepers, it is our duty to prepare bee colonies for starvation, especially in the face of environmental challenges and a changing climate.

Kalit so'zlar: *asalarilar oilasi, qishlov, asalarichilik, changlatish, ekologik muammolar, asal, nektar, flora, ovqatlanish, suv ta'minoti, gulchang.*

Ключевые слова: *пчелиная семья, село, пчеловодство, опыление, экологические проблемы, мед, нектар, флора, питание, водоснабжение, пыльца.*

Key words: *bee family, village, beekeeping, pollination, ecological problems, honey, nectar, flora, nutrition, water supply, pollen.*

Asalarilar koloniyasi uchta asosiy turdagi asalarilardan iborat: malika, ishchi asalarilar va dronlar. Ularning har biri uyada o'ziga xos rolga ega va ularning funktsiyalarini tushunish asalarichilar uchun juda muhimdir.

- Qirolicha ari: malika ari koloniyadagi barcha asalarilarning onasi hisoblanadi. U tuxum qo'yish va uyaning populyatsiyasini saqlash uchun javobgardir.
- Ishchi asalarilar: Ishchi asalarilar urg'ochi asalarilar bo'lib, oziq-ovqat izlash, naslni boqish, taroq qurish va ta'mirlash kabi turli vazifalarni bajaradilar.
- Dronlar: Erkak asalarilar, ularning asosiy maqsadi boshqa koloniyadagi malika bilan juftlashishdir.

Koloniya uchun asalarilarni tayyorlash asalarichilikda nozik va muhim jarayondir. Sog'lom asalarilarni tanlash, to'g'ri uy-joy, oziq-ovqat va suv bilan ta'minlash va ularning farovonligini boshqarish orqali siz muvaffaqiyatli va samarali asalarilar oilasi uchun poydevor qo'yasiz. Muntazam g'amxo'rlik, e'tibor va bilim gullab-yashnayotgan asalarichilik korxonasini saqlab qolishning kalitidir, bu nafaqat asalarilarga foyda keltiradi, balki atrof-muhit va jamiyatingizga ijobiy hissa qo'shadi.

www.wordlyknowledge.uz Volume: 1, Issue: 2, 2023

Har qanday boshqa tirik organizmlar singari, asalarilar ham rivojlanishi uchun muvozanatli va to'yimli ovqatlanishni talab qiladi. Gullardan yig'ilgan nektar va gulchanglar asalarilar uchun asosiy oziqlanish manbai bo'lib xizmat qiladi. Asalarilar uyasi atrofida turli xil gullaydigan o'simliklarni ta'minlash juda muhimdir. Lavanda, kungaboqar va yonca kabi asalarilar uchun qulay florani ekish nafaqat oziq-ovqat beradi, balki hududning umumiy biologik xilma-xilligini ham oshiradi.

- Mavsumiy oziqlantirish: Tabiiy oziq-ovqat manbalari kam bo'lgan fasllarda asalarichilar shakar siropi yoki fondan yordamida qo'shimcha oziqlantirishni ta'minlashi mumkin. Gullardagi tabiiy shakar tarkibiga taqlid qilib, ushbu qo'shimcha ovqatni me'yorida taklif qilish juda muhimdir.
- Polen o'rnini bosuvchi moddalar: Ba'zi holatlarda, ayniqsa gul resurslari cheklangan shaharlarda, gulchang o'rnini bosuvchi moddalar bilan ta'minlash juda muhim bo'lishi mumkin. Savdoda mavjud bo'lgan o'rnini bosuvchi vositalar asalarilarning zarur oqsillar va aminokislotalarni olishini ta'minlaydi.
- Suv ta'minoti: Asalarilar uchun yetarli darajada gidratsiya juda muhimdir. Uya yaqinida toza va qulay suv manbasini ta'minlash, ayniqsa issiq havoda suvsizlanishni oldini oladi.

Asalarilarning omon qolishi uchun mos yashash muhiti juda muhimdir. Uyani to'g'ri joylashtirish, ekstremal ob-havo sharoitidan boshpana va yirtqichlardan himoya qilish sog'lom yashash muhitini ta'minlashning muhim jihatlaridir.

- Uyalarni joylashtirish: Uyalarni quyosh nuri ko'p bo'lgan va tabiiy shamoldan himoyalangan joylarga joylashtirish kerak. Suv toshqiniga moyil bo'lgan past joylardan saqlaning va uyada suv to'planishining oldini olish uchun to'g'ri drenajni ta'minlang.
- Pestitsidlardan himoya: Asalarilar pestitsidlarga juda sezgir. Asalarichilar organik dehqonchilik amaliyotini targ'ib qilish va zararli kimyoviy moddalardan foydalanishni kamaytirish uchun mahalliy fermerlar va jamoalar bilan hamkorlik qilishlari kerak.
- Yirtqich hayvonlarni boshqarish: Uyalarni ayiqlar, skunkslar va asal bo'rsiqlari kabi yirtqichlardan himoya qilish juda muhimdir. Elektr to'siqlarini o'rnatish va ko'tarilgan uyalar stendlaridan foydalanish ko'plab yerdagi yirtqichlarni oldini oladi.

Kasalliklarning oldini olish va boshqarish. Asalarilar koloniyalari turli kasalliklar va zararkunandalarga moyil. Koloniya salomatligini saqlash uchun muntazam tekshiruvlar va faol choralar zarur.

- Muntazam tekshiruvlar: Kasalliklar yoki zararkunandalar infestatsiyasi belgilarini aniqlash uchun uyalarni tez-tez tekshiruvdan o'tkazing. Erta aniqlash o'z vaqtida aralashuvga imkon beradi va koloniya ichidagi kasalliklarning tarqalishini oldini oladi.
- Integratsiyalashgan zararkunandalarga qarshi kurash: Biologik, madaniy va mexanik usullarni birlashtirgan strategiyalarini qabul qilish zararkunandalar populyatsiyasini faqat kimyoviy davolashga tayanmasdan samarali nazorat qilishi mumkin.
- Gigienik xulq-atvor: Gigienik xulq-atvor xususiyatlariga ega asalarilarni ko'paytirish koloniyalarga kasalliklarga qarshi turishga yordam beradi. Gigienik asalarilar infektsiyalangan yoki o'lik lichinkalarni aniqlaydi va olib tashlaydi, bu kasallikning yuqish xavfini kamaytiradi.

www.wordlyknowledge.uz Volume: 1, Issue: 2, 2023

Asalarilar oilalarimizni ochlikka tayyorlash ko'p qirrali ish bo'lib, asalarilar biologiyasi, ovqatlanishi va yashash joylariga bo'lgan talablarni chuqur tushunishni talab qiladi. To'g'ri ovqatlanish, yashash joylarini boshqarish va kasalliklarning oldini olishni o'z ichiga olgan barqaror asalarichilik amaliyoti asalarilar oilalarining farovonligi uchun juda muhimdir. Ushbu muhim changlatuvchilarning boshqaruvchilari sifatida, asalarilar populyatsiyasining kelgusi avlodlar uchun omon qolishini ta'minlash uchun ushbu amaliyotlarni amalga oshirish bizning mas'uliyatimizdir. Ushbu tamoyillarni qabul qilish orqali biz ushbu ajralmas hasharotlar va ular qo'llab-quvvatlaydigan ekotizimlarni saqlashga katta hissa qo'shishimiz mumkin.

Asalarichilik tabiat olami va insoniyatning omon qolishi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan qadimiy san'atdir. Ular ishlab chiqaradigan asaldan tashqari, asalarilar meva, sabzavotlar va gullarning o'sishi uchun zarur bo'lgan muhim changlatuvchilardir. Biroq, ekologik muammolar va iqlim o'zgarishi bilan asalarilar oilamiz farovonligini ta'minlash har qachongidan ham muhimroqdir.

Nufuzli yetkazib beruvchidan asalarilarni sotib olishni boshlang. Sog'lom asalarilar kasallik va zararkunandalarga nisbatan ancha chidamli. Asalarilarda kasallik belgilari yo'qligiga ishonch hosil qilish uchun ularni to'liq tekshirib ko'ring. Koloniya kengayishi uchun etarli joy bo'lgan sifatli asalari uyasiga sarmoya kiriting. Uyani yaxshi havalandırılan, quruq va ekstremal ob-havo sharoitidan himoyalanganligiga ishonch hosil qiling.

Asalarilar, ayniqsa, dastlabki bosqichlarda doimiy oziq-ovqat ta'minotiga muhtoj. Uyasini yaratishga yordam berish uchun ularga shakar siropi yoki fondan bering. Koloniya kuchliroq bo'lgach, ular gullardan nektar va gulchanglarni to'playdi. Malika asalari uyasiga ehtiyotkorlik bilan tanishtiring. Uning qabul qilinishi koloniyaning uyg'unligi uchun juda muhimdir. Asalarilar uni qabul qilganiga ishonch hosil qilish uchun ularning xatti-harakatlarini kuzatib boring. Agar ular qirolichani rad etishsa, siz kirishni qaytadan urinib ko'rishingiz yoki uni almashtirishingiz kerak bo'lishi mumkin.

Asalarilar sog'lom bo'lishi, malika tuxum qo'yishi va koloniya gullab-yashnashi uchun uyani muntazam ravishda tekshirib turing. Bu har qanday muammolarni tezda aniqlash va hal qilish imkonini beradi. Umumiy asalarilar kasalliklari va zararkunandalari haqida hushyor bo'ling. Agar biron bir infektsiya yoki infestatsiya belgilarini sezsangiz, uyani davolang. Muntazam tozalash va parvarishlash ko'plab muammolarni oldini oladi.

Asalarilar, har qanday tirik mavjudot kabi, gullab-yashnashi uchun muvozanatli ovqatlanishni talab qiladi. Nektar va gulchanglar ularning asosiy oziq-ovqat manbalari bo'lib, uyalarni o'rab turgan turli xil floraning muhimligini ta'kidlaydi. Asalarilar uchun qulay, gulli o'simliklarga boy muhitni yetishtirish tabiiy oziq-ovqat bilan barqaror ta'minlanadi. Asalarichilar o'z dietasini yog'siz mavsumlarda shakar siropi yoki gulchang o'rnini bosuvchi moddalar bilan to'ldirishlari mumkin, bu esa muhim uglevodlar va oqsillarni ta'minlaydi.

Qulay muhit asalarilar koloniyasining omon qolishi uchun asosdir. Uyani to'g'ri joylashtirish, noqulay ob-havodan himoya qilish va yirtqichlardan himoyalanish yashash muhitini boshqarishning muhim jihatlaridir.

- Uyalarni joylashtirish: Uyalar quyosh nuri yetarli bo'lgan, kuchli shamollardan himoyalangan va suv toshqini oldini olish uchun baland bo'lgan joylarda joylashtirilishi kerak. Yaxshi drenajlangan joylar suvning turg'unligini oldini oladi, asalarilar uchun quruq yashash joyini ta'minlaydi.
- Pestitsidlardan xoli zonalar: Asalarilar pestitsidlarga juda sezgir bo'lib, ular butun koloniyalarni vayron qilishi mumkin. Mahalliy hamjamiyat va fermerlar bilan hamkorlik qilish asalarilar salomatligi va ekologik barqarorlikni rag‘batlantirish uchun asalari uyalari atrofida pestitsidlardan xoli zonalar yaratish juda muhimdir.

www.wordlyknowledge.uz Volume: 1, Issue: 2, 2023

- Yirtqichlar nazorati: Ayiqlar va skunks kabi tabiiy yirtqichlar katta xavf tug'diradi. Fextavonie va uyalar kabi o'limga olib kelmaydigan to'xtatuvchi vositalardan foydalanish yovvoyi tabiatga zarar bermasdan koloniyalarni himoya qilishga yordam beradi.

Asalarilar koloniyalari kasalliklar va parazitlarga nisbatan zaifdir. Doimiy tekshiruvlar, gigienik amaliyotlar va zararkunandalarga qarshi kompleks kurash keng tarqalgan infestatsiyalarning oldini olish uchun juda muhimdir.

Uyani rejali tekshirish asalarichilarga kasallik belgilari yoki zararkunandalarning kirib kelishini erta aniqlash imkonini beradi. O'z vaqtida aralashuv koloniyaning sog'lig'ini ta'minlab, muammolarning kuchayishini oldini oladi. Gigienik xatti-harakatlar uchun asalarilarni ko'paytirish koloniyaning kasalliklarga chidamliligini oshiradi. Gigienik asalarilar zararlangan lichinkalarni aniqlaydi va olib tashlaydi, bu esa uyada kasallik yuqish xavfini kamaytiradi.

Tayyorgarlik jarayoniga sho'ng'ishdan oldin, asalarilar koloniyasining dinamikasini tushunish kerak. Oddiy uyalar malika, ishchi asalarilar va dronlardan iborat bo'lib, ularning har biri alohida rol va mas'uliyatga ega. Malika tuxum qo'yadi, ishchi asalarilar turli xil vazifalarni bajaradilar, shu jumladan oziq-ovqat qidirish va parvarish qilish, dronlar esa birinchi navbatda juftlashish uchun erkak asalarilardir.

Zararkunandalarga qarshi kurashda yaxlit yondashuvni qo'llash, biologik nazorat, yashash joylarini manipulyatsiya qilish va tanlab kimyoviy foydalanishni birlashtirib, koloniya va atrof-muhitga ta'sirini kamaytiradi.

Asalarilarni koloniya hayotiga tayyorlash ilm-fan, kuzatish va parvarishning nozik muvozanatini o'z ichiga oladi. Asalarilar xulq-atvori va koloniya dinamikasining nozik tomonlarini tushunish va to'g'ri tayyorlash usullarini qo'llash orqali asalarichilar o'z koloniyalarining farovonligini ta'minlashlari mumkin. Sog‘lom va baxtli asalari oilasi nafaqat asal va mumi ishlab chiqaradi, balki o‘simliklarni changlatish, turli ekinlarning o‘sishini ta’minlash va tabiatning nozik muvozanatini saqlash orqali atrof-muhitga salmoqli hissa qo‘shadi. Ushbu muhim changlatuvchilarning mas'uliyatli boshqaruvchilari sifatida asalarichilar ham mahalliy ekotizimlarni, ham global qishloq xo'jaligini qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa: Atrof-muhit muammolari va o'zgaruvchan iqlim sharoitida asalari oilalarini ochlikka tayyorlash asalarichilikka faol va barqaror yondashuvni talab qiladi. To'g'ri ovqatlanish, tegishli yashash muhitini ta'minlash va kasalliklarning oldini olishning samarali strategiyalarini amalga oshirishga e'tibor qaratish orqali asalarichilar o'z koloniyalarining farovonligi va uzoq umr ko'rishlarini ta'minlashlari mumkin. Asalarichilik shunchaki amaliyot emas; bu barchamizni qo'llab-quvvatlaydigan mas'uliyat, tabiatning nozik muvozanatiga sodiqlikdir. Ushbu ajoyib jonzotlarning homiylari sifatida biz ularning farovonligiga bag'ishlashimiz nafaqat ularning omon qolishini, balki ekotizimlar va qishloq xo'jaligini saqlab qolishni ham ta'minlaydi, bu odamlar va tabiat o'rtasidagi uyg'un yashashni anglatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. A.I. Isamuhamedov. "Asalarichilik". T. O'qituvchi, 2015.
2. A.I.Isamuxamedov, X.K.Nikadambaev. "Asalarichilikni rivojlantirish asoslari". 2013.
3. Z. Siddiqov. "Asalarichilikda intensiv usullar". Toshkent, 2017.
4. Sh.R.Suyarqulov. "Asalarichilik» uslubiy qo’llanma" Fa^ona, 2009.
5. G.X. Xamidov Asalarichilik istikbollari. "O'zbekiston" Toshkent 1972.
6. Xamidov G.X.O'zbekistonning asosiy asal shirali o'simliklari. Toshkent 1969.
7. Kraxotin N. F. O'zbekistonda asalarichilik. - T.: Mehnat, 1991.
8. Авестесян А.Г..Пчеловодетва.-М.А.С.Нуждин.Основы пчеловодства. - М., 1988.
9. Akmalxonov T. Sh.. Asalarichilik. Ma'ruza matnlari. - T., 2000.